

AN ROINN GNÓTHAÍ SÓISIALACHA AGUS TEAGHLAIGH

Ábhar an Imscrúdaithe

Ar sháraigh an Roinn Gnóthaí Sóisialacha agus Teaghlaigh an dualgas reachtúil teanga atá daingnithe in Alt 10(a) d’Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003 i bhfoilsíú trí Bhéarla amháin a dhéanamh ar an doiciméad ar a dtugtar “Green Paper on Pensions”, ar doiciméad é inar leagadh amach tograí beartais phoiblí, ag tráth nach raibh leagan Gaeilge ar fáil go comhuaineach?

Cúlra

Rinne ball den phobal gearán liom ar an 23 Deireadh Fómhair 2007 nach raibh aon fháil ar leagan Gaeilge den doiciméad ar a dtugtar “Green Paper on Pensions” a bhí foilsithe an tseachtain roimhe sin ag an Roinn Gnóthaí Sóisialacha agus Teaghlaigh.

De réir Alt 10(a) d’Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003, tá dualgas ar chomhlachtaí poiblí, an Roinn Gnóthaí Sóisialacha agus Teaghlaigh san áireamh, a chinntiú go bhfoilseofar aon doiciméad ina leagtar amach “tograí beartais phoiblí” go comhuaineach i ngach ceann de na teangacha oifigiúla, is é sin i nGaeilge agus i mBéarla.

Tuigeadh dom gur faoi scáth na Roinne Gnóthaí Sóisialacha agus Teaghlaigh a ullmhaíodh an “Green Paper on Pensions” agus gur foilsíodh i mBéarla amháin an doiciméad iomlán sin ar an 17 Deireadh Fómhair 2007, cé gur ullmhaíodh achoimre fheidhmiúcháin i mBéarla agus i nGaeilge agus gur foilsíodh iadsan go comhuaineach sa dá theanga sin.

An leagan iomlán i nGaeilge seachas achoimre fheidhmiúcháin a bhí á lorg ag an ngearánach sa chás seo.

An tImscrúdú

Tar éis fíorúcháin a dhéanamh ar bhunús an ghearáin bheartaigh mé ar imscrúdú a sheoladh ar an 26 Deireadh Fómhair 2007.

Theastaigh uaim a chur ó amhras gur sháraigh nó nár sháraigh an Roinn Gnóthaí Sóisialacha agus Teaghlaigh an dualgas reachtúil a bhí daingnithe in Alt 10(a) d’Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003 nuair nár foilsíodh an doiciméad ar a dtugtar “Green Paper on Pensions” go comhuaineach i ngach ceann de na teangacha oifigiúla, Gaeilge agus Béarla.

An Chéad Fhreagra ón Roinn

Ba léir ó chéad fhreagra na Roinne go raibh glactha aici leis gur cheart *“an leagan Gaeilge den Pháipéar Uaine ar Phinsin a fhoilsiú ar an lá céanna gur seoladh an leagan Béarla (17ú Deireadh Fómhair 2007), de réir mar a iarrann Alt 10(a) d’Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003.”*

Thug an Roinn le fios go raibh dianiarrachtaí déanta aici agus mórán ama agus fuinnimh caite aici leis an mian sin a bhaint amach.

Thug an Roinn le tuiscint freisin gur de bharr fadhbanna leis an gcuideachta thráchtála aistriúcháin a bhí i mbun na hoibre di a tháinig an deacracht chun cinn:

“Ba é an 11ú Deireadh Fómhair a bhí socraithe againn leis an soláthraí mar spriocdháta d’aistriúchán an Pháipéir Uaine. Thug sé seo dóthain ama dúinn chun é a fhoilsiú go comhuaineach ar lá an tseolta, is é sin, an 17ú Deireadh Fómhair 2007. Bhí an chuideachta aistriúcháin ar an eolas faoin tábhacht a bhí leis an spriocdháta seo mar bhí sé faofa ag an Rialtas. Bhí an Taoiseach, an Tánaiste agus an tAire Gnóthaí Sóisialacha agus Teaghlaigh chun an cháipéis a sheoladh le chéile ar an dáta sin, agus is mar sin atá a gcuid gealltanais dialainne go bhfuil sé thar a bheith deacair a sceideal ócáidí a atheagrú.

“D’ainneoin sin bhí a lán earráidí agus easnaimh sa leagan den cháipéis a tugadh don Roinn go déanach ar an 12ú Deireadh Fómhair. Leis an fhírinne a insint, bhí an téacs ceartaithe fós á sheachadadh ar an 17ú Deireadh Fómhair, lá an tseolta. Anuas air seo fuair amach ina dhiaidh sin nach raibh aon léamh-profáí déanta ar an leagan seo agus go dtógfadh an obair sin coicís eile. Thug an chuideachta aistriúcháin an leagan ar a raibh léamh profaí déanta dúinn ar an 5 Samhain 2007. Tar éis scrúdú a dhéanamh air seo thángthas ar thuilleadh earráidí sa cháipéis agus cuireadh iad sin ar aghaidh chuig na haistritheoirí. Dá thoradh sin ní raibh an leagan deireanach ar fáil go dtí an 8 Samhain...”

Tuilleadh Eolais Lorgtha

Cé gur thug an chéad fhaisnéis ón Roinn léargas áirithe ar an gcás, mheas mé nár leor í don phróiseas imscrúdaithe agus d’iarr mé tuilleadh eolais.

Dara Freagra na Roinne

Mhínic an Roinn gur shocraigh an Rialtas ar an 2 Deireadh Fómhair 2007 an Páipéar Uaine ar Phinsin a fhoilsiú agus a sheoladh ar an 17 Deireadh Fómhair 2007.

Thug an Roinn le fios gur tháinig sé chun solais *“go luath roimh an ócáid”* nach mbeadh an leagan Gaeilge iomlán den doiciméad ullamh. Maidir leis seo dúradh thar ceann na Roinne:

“Tá díomá orm gur tharla sé seo agus tuigim go maith go raibh cúis ghearáin ag ball den phobal.....”.

Deimhníodh nach ndearnadh aon mheastóireacht ar an ócáid a chur ar athló go sealadach go dtí go mbeifí ábalta an dualgas reachtúil faoi Alt 10(a) d’Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003 a chomhlíonadh:

“Ní raibh sé i gceist aon uair an ócáid a chur ar atráth chun an mhoill a bhí ar an leagan Gaeilge a éascú. Chuirfí as do go leor daoine agus chuirfí airgead poiblí amú mar thoradh air sin.”

Bhí an Taoiseach, an Tánaiste agus an tAire Gnóthaí Sóisialacha agus Teaghlaigh páirteach in ócáid seolta an Pháipéir Uaine ar Phinsin. Dheimhnigh an Roinn Gnóthaí Sóisialacha agus Teaghlaigh don imscrúdú nár tugadh aon eolas don Taoiseach, do Roinn an Taoisigh, don Tánaiste ná don Roinn Airgeadais nach mbeadh leagan Gaeilge iomlán den Pháipéar Uaine ar fáil don seoladh nuair a tháinig sin chun solais ná go mbeadh sárú ar dhualgas reachtúil faoi Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003 i gceist.

Bhí an 11 Deireadh Fómhair 2007 aontaithe mar spriocdháta do sholáthar an aistriúcháin trí Ghaeilge ón gcuideachta aistriúcháin. Cé nach raibh ach sé lá, ar a mhéad, idir é sin agus dáta seolta an Pháipéir Uaine bhí an Roinn cinnte gur leor an tréimhse ama sin le dearadh, leagan amach, clódóireacht agus ceangal a dhéanamh ar dhoiciméad ina raibh breis agus 360 leathanach.

Mar fhreagra ar cheist faoin gcúis nár fágadh tréimhse ama níos faide idir an spriocdháta don aistriúchán agus an ócáid seolta bhí an méid seo le rá ag an Roinn:

“.... seoladh caibidlí aonair chuig na haistritheoirí de réir mar a aontaíodh orthu idir Ranna Rialtais. Fuair na haistritheoirí an chaibidil dheireanach ar 27 Meán Fómhair, agus dheimhnigh siad ina dhiaidh go bhfillfí an leagan deireanach ar an Roinn ar 11 Deireadh Fómhair.”

Ba é seasamh na Roinne ná nach mbeadh aon cheist ann ach go gcloífí leis an spriocdháta do sholáthar an aistriúcháin, go raibh dearbhú chun na críche sin faighte ón gcuideachta aistriúcháin agus go mbeadh dóthain ama ann an leagan iomlán Gaeilge a bheith ullamh don ócáid seolta.

Dheimhnigh an Roinn nár iarradh gur aistritheoir ón bpainéal d'aistritheoirí creidiúnaithe a dhéanfadh an obair seo nuair a bhí tairiscintí á lorg don tseirbhís aistriúcháin.

Osradharc Ginearálta ar an Imscrúdú

I measc na ndoiciméad a bhfuil dualgas reachtúil i gceist maidir lena bhfoilsíú go comhuaineach i nGaeilge agus i mBéarla faoi Alt 10 d'Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003 tá *“aon doiciméad ina leagtar amach tograí beartais phoiblí.”*

Níl aon amhras ar bith ann ach gur doiciméad ina leagtar amach tograí beartais phoiblí é páipéar uaine a d'eiseodh roinn rialtais.

Ní dhearna an Roinn Gnóthaí Sóisialacha agus Teaghlaigh aon chás nach raibh dualgas reachtúil i leith an fhoilsithe chomhuainigh, i nGaeilge agus i mBéarla, uirthi i gcás an doiciméid seo.

Ba léir gur theip ar an Roinn, áfach, an dualgas reachtúil sin a chomhlíonadh agus tugadh mar mhíniú air sin go raibh deacrachtaí agus moill maidir leis an téacs aistrithe a fháil go cuí ón gcuideachta thráchtála a raibh an obair seo bronnta uirthi de thoradh próiseas tairisceana.

Gnó don Roinn, agus don Roinn amháin, é a caidreamh le haon chuideachta thráchtála a bhainistiú ina rogha bealach ach i ndeireadh an lae is ar an Roinn amháin atá sé a chinntiú go gcloínn sí lena dualgais reachtúla.

Níor leor mar leithscéal fadhbanna, fiú más fadhbanna iad nach raibh faoi smacht iomlán na Roinne féin, le cealú, laghdú nó leasú a dhéanamh ar dhualgas reachtúil atá daingnithe i ndlí ag an Oireachtas.

Ba bheag de dheis a thug an sceideal docht idir an spriocdháta do sholáthar an aistriúcháin agus dáta foilsithe an Pháipéir Uaine le fadhbanna gan choinne a réiteach.

Níor chosúil go raibh leagan críochnúil den doiciméad ar fáil i nGaeilge go dtí an 8 Samhain 2007, breis agus trí seachtaine tar éis sheoladh oifigiúil an leagain Bhéarla ar an 17 Deireadh Fómhair 2007.

Ba léir nach raibh tuiscint iomlán, shoiléir idir an chuideachta aistriúcháin agus an Roinn i dtaobh gnéithe áirithe den socrú a bhí déanta eatarthu, san áireamh ceisteanna faoi fhíorúchán nó profáil an doiciméid, an fhormáid ina soláthrófaí an doiciméad críochnúil (ina chaibidilí aonair nó i ndoiciméad amháin) agus mar sin de.

Is riléir go mbeadh sé inmholta ag comhlachtaí poiblí a mbíonn seirbhísí aistriúcháin seachtracha á lorg acu aitheantas a thabhairt do thábhacht an phainéil d'aistritheoirí creidiúnaithe.

Dheimhnigh an Roinn freisin nach ndearnadh aon mhachnamh ar ócáid seolta an Pháipéir Uaine a chur ar athló go sealadach go dtí go mbeifí ábalta an dualgas reachtúil faoi Alt 10(a) d'Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003 a chomhlíonadh.

Ba dheacair an chúis a cheapfadh roinn rialtais go bhféadfadh sí droim láimhe a thabhairt do mhianta an Oireachtais, go raibh sé de cheart aici dul chun cinn le hócáid seolta a bhain le doiciméad aonteangach agus airgead poiblí a chaitheamh ar an ócáid sin agus í ar an eolas go raibh sárú á dhéanamh ar dhualgas reachtúil, a thuiscint.

Bíonn an Roinn Gnóthaí Sóisialacha agus Teaghlaigh ag súil go gcloífidh an chuid sin den phobal lena mbíonn sí i dteagmháil go cuí agus go cruinn le rialacháin agus treoracha na Roinne i dtaca le scéimeanna éagsúla atá á riaradh ag an roinn sin. Ar an mbealach céanna, tá dualgas ar an Roinn freisin na rialacháin agus treoracha cuí a leanúint freisin, go háirithe iad siúd atá daingnithe i ndlí ag an Oireachtas.

Fionnachtain

Ba í seo a leanas fionnachtain an imscrúdaithe:

- Gur sháraigh an Roinn Gnóthaí Sóisialacha agus Teaghlaigh an dualgas reachtúil teanga atá daingnithe in Alt 10(a) d’Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003 i bhfoilsíú trí Bhéarla amháin a dhéanamh ar an 17 Deireadh Fómhair 2007 ar an doiciméad ar a dtugtar “Green Paper on Pensions” – ar doiciméad é ina leagtar amach tograí beartais phoiblí – ag tráth nach raibh leagan Gaeilge ar fáil go comhuaineach.

Moltaí an Imscrúdaithe

Ag féachaint don imscrúdú ba iad seo a leanas na moltaí a rinne mé mar Choimisinéir Teanga:

1. Go gcinnteodh an Roinn Gnóthaí Sóisialacha agus Teaghlaigh go gcloifeadh sí feasta lena dualgais reachtúla faoi Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003.
2. Go gcinnteodh an Roinn Gnóthaí Sóisialacha agus Teaghlaigh sa chás is go mbeadh aon doiciméad ina leagfaí amach tograí beartais phoiblí á fhoilsiú aici nó faoina húdarás feasta go bhfoilseofaí a leithéid go comhuaineach i ngach ceann de na teangacha oifigiúla, mar atá daingnithe in Alt 10(a) d’Acht na dTeangacha Oifigiúla, agus nach rachfaí chun cinn ar chúis ar bith le foilsiú doiciméid den chineál atá i gceist anseo murarbh fhéidir a bheith lánchinnte go mbeadh an dualgas seo á chomhlíonadh go cuí.
3. Go seolfadh an Roinn Gnóthaí Sóisialacha agus Teaghlaigh meamram eolais (i scríbhinn nó leis an bpost leictreonach) laistigh de 6 seachtaine ó dháta na tuarascála seo chuig baill foirne sin na Roinne a d’fhéadfadh a bheith freagrach feasta as doiciméid ina leagfaí amach tograí beartais phoiblí a ullmhú le foilsiú ina ndeimhneofaí an méid seo:

- Go raibh fionnachtain déanta ag an imscrúdú seo gur sháraigh an Roinn a dualgas reachtúil faoi Alt 10(a) d’Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003 sa chás seo;
 - Agus go raibh sé mar dhualgas ar an Roinn a chinntiú nach ligfí dá leithéid de shárú tarlú arís.
4. Go gcuirfeadh an Roinn Gnóthaí Sóisialacha agus Teaghlaigh ar an eolas go cuí agus go cruinn, i scríbhinn nó leis an bpost leictreonach, Roinn an Taoisigh agus an Roinn Airgeadais – ó tharla iad a bheith páirteach i seoladh an Pháipéir Uaine – faoi fhionnachtain agus moltaí an imscrúdaithe seo a luaithe agus ab fhéidir ach tráth nar dhéanaí ná 6 seachtaine ó dháta na tuarascála seo.

Achomhairc chuig an Ard-Chúirt

Mheabhraigh mé sa tuarascáil go raibh sé de cheart reachtúil ag aon pháirtí san imscrúdú achomharc a dhéanamh laistigh de 4 seachtaine chuig an Ard-Chúirt ar phone dlí i gcoinne an chinnidh ach ní dhearnadh a leithéid d’achomharc.

Imscrúdú seolta: 24 Deireadh Fómhair 2007

Tuarascáil eisithe: 28 Nollaig 2007